

LA COOPERACIÓ AMB ELS PETITS MUNICIPIS: MARC ACTUAL I PERSPECTIVES

Centre d'Estudis i Recursos Culturals
Diputació de Barcelona

Document de Treball elaborat per

SANTI MARTÍNEZ I ILLA

SERVEIS TÈCNICS DEL CENTRE D'ESTUDIS I RECURSOS CULTURALS

Gener de 2004

I) PRESENTACIÓ	4
1.) PERFIL: CULTURA I PETITS MUNICIPIS EN EL CONTEXT ACTUAL.....	6
2.) ACCIÓ CULTURAL I PETITS MUNICIPIS	9
3.)EL MARC ACTUAL DE LA COOPERACIÓ MUNICIPAL	11
Servei de Biblioteques	11
Oficina de Difusió Artística	14
Oficina del Patrimoni Cultural.....	17
4.)VALORACIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL I POSSIBLES DIRECCIONS FUTURES	19
5.)NOUS ESCENARIS PER A LA COOPERACIÓ INTERMUNICIPAL	22
ANNEX 1. RESUM FÓRMULES I MECANISMES DE COOPERACIÓ ÀREA DE CULTURA	25

I) PRESENTACIÓ

PRESENTACIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA

En els darrers anys el debat i la reflexió sobre les polítiques culturals territorials han estat especialment amatents a l'evolució de les realitats urbanes i, molt especialment, dels fenòmens metropolitans.

El binomi metropolità/no metropolità permet delimitar l'orientació de les polítiques culturals, ja que dins d'aquesta dualitat es poden diluir aspectes d'altres formulacions -urbà/rural; petits i grans municipis; ciutats mitjanes, etc.- que tot i que ben vigents s'han vist desplaçats a un segon terme.

Aquest decantament es pot justificar per la necessitat de donar resposta a nous requeriments i afrontar les problemàtiques que s'associen amb la conformació de noves realitats territorials. Aquestes venen determinades per l'avenç imparable de la urbanització amb la conformació de continus urbans cada vegada més extensos - del que hom anomena la "ciutat difusa"- i el que és més important, d'un tipus de relacions socials, econòmiques i culturals articulades entorn d'aquestes realitats urbanes.

Però això no pot fer perdre de vista que aquest territori en ràpida transformació s'administra, encara, a través d'unes unitats bàsiques anomenades municipis, i que una gran majoria d'aquestes unitats es poden considerar a casa nostra "petits municipis" atenent a la seva dimensió demogràfica: més de la meitat dels municipis catalans tenen menys de 1000 habitants. Val a dir que aquest denominador comú poblacional agrupa realitats econòmiques i socioculturals molt diverses, però, pel que fa a l'administració municipal, el gruix d'aquests municipis comparteix les dificultats d'articular la gestió i la promoció cultural amb uns recursos limitats per definició.

Per tant, els petits municipis continuen representant un segment diferenciat i determinant en la configuració del territori i de la seva dimensió cultural, un segment que requereix la delimitació d'unes orientacions específiques de política cultural.

Donar resposta a les necessitats d'aquest segment de municipis ha estat una de les prioritats de l'Àrea de Cultura de La Diputació de Barcelona, és per això que recollint un encàrrec de la Taula de Regidors de Cultura vol promoure una procés d'anàlisi i reflexió sobre l'estat de la qüestió de la cooperació amb els petits municipis.

En la trajectòria de la institució s'hi poden trobar diferents iniciatives de formació i recerca que han tingut com a comú denominador l'atenció als petits municipis¹, iniciatives a les que es vol donar continuïtat amb aquest seminari. Es tractaria fonamentalment de valorar l'estat actual del marc de cooperació en matèria de cultura amb els petits municipis i apuntar les estratègies de suport més indicades per aquests municipis en el context actual.

Recentment el Parlament de Catalunya ha aprovat la modificació de la Llei Municipal que entre d'altres aspectes introdueix reformes que tendeixen a facilitar i agilitzar

---

¹ L'any 1992 es va desenvolupar al Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) el Laboratori "L'Acció Cultural en Municipis de menys de 4.000 habitants". També des del CERC es va promoure l'any 1995 el seminari "La Gestió Cultural als Petits Municipis".

la cooperació intermunicipal a través de la formació de diferents fórmules d'agrupacions de municipis.

Aquesta nova normativa, que s'adreça molt especialment als petits municipis, constitueix una invitació a repensar aspectes de les polítiques culturals territorials, i més concretament, al voltant de les estratègies de suport institucional per part de les administracions de segon nivell envers aquests municipis.

1.) PERFIL: CULTURA I PETITS MUNICIPIS EN EL CONTEXT ACTUAL

“Petits i molt petits municipis”

Què es pot considerar un municipi petit? Quins indicadors qualitatius i quantitatius ens poden utilitzar per decidir on situem exactament el llindar entre el que entenem per municipis grans o petits? Cada estat estableix els seus propis llindars a partir de paràmetres estadístics propis i sovint força divergents.

Però més enllà de la utilitat purament estadística, l'establiment de categories de municipis amb criteri administratiu partint de llindars demogràfics, es relaciona amb el règim legal d'obligacions, atribucions i competències dels ajuntaments en la prestació de serveis públics.

Com és sabut, el marc legislatiu vigent a Catalunya estableix règims de prestacions obligatòries diferenciades en quatre trams de municipis: menys de 5.000 habitants, entre 5.000 i 20.000 habitants, entre 20.000 i 50.000 habitants i més de 50.000. Per tant, si s'utilitzés aquesta segmentació, es podria considerar com a “**petits**” els municipis del primer tram, és a dir els menors de 5.000 habitants. Una xifra que, dit sigui de pas, ha estat tot un referent dins el sector cultural atès que l'esmentada legislació municipal específica el servei de biblioteca pública com a única prestació obligatòria de servei cultural per als municipis de més de 5.000 habitants².

Val a dir que iniciatives legislatives posteriors han incorporat aspectes que completen el marc de prestacions culturals però sense rebaixar en cap cas la cota dels 5.000 habitants com a base de prestació obligatòria de determinats serveis culturals³

Una d'aquestes iniciatives, la Llei del Sistema Bibliotecari, contempla la creació de “Biblioteques Filials” en municipis d'entre 3.000 i 5.000 habitants, amb la qual cosa de forma tàcita s'estaria dibuixant un darrer segment de municipis quant a la prestació de serveis culturals i rebaixant el llindar dels 5.000 fins als 3.000 habitants. Un llindar que l'Àrea de Cultura de la Diputació contempla en diferents programes tal com s'exposarà més endavant.

Aquesta xifra constitueix efectivament un bon punt de partida per delimitar un darrer àmbit d'intervenció. És en aquest segment de municipis “**més petits**” on s'intensifiquen les dificultats que tenen les administracions municipals per desenvolupar determinats aspectes de la gestió pública i la prestació de serveis, unes dificultats que tendeixen a incrementar-se de forma inversament proporcional al nombre de població.

Val a dir que la gran majoria de municipis catalans es troben dins aquest segment. En concret, gairebé dues terceres parts dels municipis de la província de Barcelona no superen els 5.000 habitants (Taula 1)

---

² Ley 7/1985, de 2 de abril, reguladora de las bases del régimen local" (BOE nº 80, del 3 de abril de 1985, p. 89-95) i la "Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya" (DOGC núm. 832, 27 d'abril de 1987, art. 89.4

³ "Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya". DOGC, núm. 1727 (29 de març de 1993), p. 2.217-2.222, i LLEI 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents. DOGC Núm 3437. 24.7.0. Pag. 11538

Ens trobem doncs davant d'un territori que està format bàsicament per petits municipis però en contrapartida, aquestes unitats administratives agrupen poc menys del 5% de la població de la província (Taula 1).

Convé no perdre de vista aquesta dicotomia entre els factors administratiu-territorial i demogràfic ja que obliga l'administració pública a ponderar ambdós factors en la presa de decisions i en l'assignació de recursos. Una assignació que tot i que s'articuli a partir de mètodes i procediments objectius i consensuats no està mai del tot exempta de tensions.

Taula 1. Municipis de la Província de Barcelona per Trams demogràfics. Any 2001

TRAM	NOMBRE	%	POBLACIÓ	%
>50000	17	5,5	3.149.111	65,5
25001-50000	14	4,5	487.685	10,1
10001-25000	37	11,9	575.489	12,0
5001-10000	49	15,8	338.589	7,0
3001-5000	22	7,1	167.945	3,5
<3000	172	55,3	87.177	1,8
TOTAL	311	100,0	4.805.996	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat

Una realitat molt diversa

Més enllà de compartir l'element demogràfic, aquests municipis constitueixen una realitat molt complexa. Les transformacions econòmiques i territorials recents han afectat profundament l'estructura demogràfica i productiva de moltes localitats i les seves funcions i aptituds territorials.

Si observem la Taula 2 podem comprovar com una part molt important dels petits municipis de la província es concentren en les comarques més allunyades del centre metropolità i que, per contra, la seva presència és molt feble en les comarques que conformen l'aglomeració barcelonina.

Taula 2. Petits Municipis per comarques. Any 2001

Comarca	Mun <3000	% Total
Osona ⁴	42	24,0
Berguedà ⁵	28	16,0
Anoia	27	15,4
Alt Penedès	23	13,1
Bages	22	12,6
Vallès Or.	19	10,9
Maresme	5	2,9
Vallès Occ.	4	2,3
Baix Llobregat	3	1,7
Garraf	2	1,1
Total	175	100,0

⁴ Inclou els municipis de Vidrà i Espinelves que pertanyen a la província de Girona

⁵ Inclou el municipi de Gòsol que pertany a la província de Lleida

Però aquesta constatació no pressuposa necessàriament que aquests municipis tinguin un component majoritàriament agrari, o fins i tot rural. Actualment es fa cada vegada més difícil aplicar conceptes clàssics com les tradicionals dicotomies poble/ciutat o urbà/rural. Si tradicionalment els petits municipis podien haver tingut un component majoritàriament agrari, és clar que en l'actualitat sols una part de les localitats podrien respondre a aquest perfil, i encara de forma molt matisada. Fins i tot resulta molt difícil d'assimilar-los al concepte de ruralitat.

A la província hi trobem petits municipis amb una forta implantació industrial, municipis de perifèries urbanes o metropolitanes que han derivat cap a una vocació bàsicament residencial, municipis turístics i amb fort pes de la segona residència, etc.

Per bé que en les comarques interiors com el Berguedà o Osona hi pot predominar encara el petit municipi amb un perfil més rural més o menys homogeni, i que en les comarques metropolitanes hi pugui predominar el petit municipi perifèric de grans nuclis urbans, aquestes distincions tendiran a ser cada vegada menys nítides.

Fenòmens com la metropolització, o l'increment generalitzat de la mobilitat tendeixen a eliminar les distincions clàssiques entre territoris urbans i rurals, deixant lloc a la progressiva conformació d'un espai "rururbà" caracteritzat per l'urbanisme difús.

Aquests canvis porten aparellada en molts casos una transformació de la realitat demogràfica de les poblacions que comporta una diversificació les estructures sociodemogràfiques - immigrants, nous residents procedents d'àrees urbanes més o menys properes, residents secundaris que hi acaben fixant la residència., etc.- i per tant també, de les dinàmiques socioculturals. Val a dir que en aquest punt, els petits municipis són un reflex de la societat catalana amb la seva creixent diversitat i complexitat.

Tot i que la situació pot variar molt atenent a les característiques de cada cas depenent de conjuntures locals, aquesta dinàmica demogràfica i territorial impregna la realitat cultural d'aquests municipis. En aquest sentit, la gestió i la promoció de la cultura en aquest àmbit continua plantejant reptes importants. Com hem vist, als obstacles "tradicionals" associats a la dimensió i localització dels municipis ja siguin d'ordre general o més específicament relacionats amb el sector cultural, s'hi poden incorporar noves dificultats derivades de la creixent complexitat demogràfica i social que presenten molts d'aquests municipis.

2.) ACCIÓ CULTURAL I PETITS MUNICIPIS

La concurrència d'una sèrie de factors provoca que la gestió i la promoció de la cultura resulti una tasca complexa i gens fàcil en aquest segment de municipis. La cultura no forma part dels serveis de prestació obligada per part dels ajuntaments, que poden assumir les activitats de promoció cultural de forma voluntària. Això significa, lògicament, que n'han d'assumir el seu finançament sense transaccions d'altres administracions amb les dificultats que això comporta. Tal i com ho reflectia l'opinió d'un regidor de cultura:

Actualment les competències municipals en matèria de cultura són poques i, en general, estan poc definides normativament. Em qualsevol cas no es corresponen amb el nivell d'intervenció dels ajuntaments.

No estan establerts ni el marc global ni els sistemes i mecanismes objectius que possibiliten el finançament específic d'aquestes competències⁶

La trajectòria recent ens mostra com malgrat aquestes dificultats els municipis catalans s'han abocat a aquesta tasca, de forma entusiasta, assumint la prestació de serveis que en teoria no els correspon, sovint actuant davant la disjuntiva d'assumir les prestacions o deixar-ne el municipi exclòs.

En aquest sentit només cal recordar l'estudi recent promogut per la Diputació de Barcelona on s'estima que la despesa en serveis no obligatoris suposava el 30% dels pressupostos de l'administració local a la província de Barcelona. i una part significativa d'aquestes despeses corresponen a l'àmbit de cultura. En concret, els municipis menors de 5.000 habitants destinen la major part del volum de despesa no obligatòria a educació (24%), esports (21%) i cultura (20%)⁷

Els petits municipis han d'assumir la promoció cultural en unes condicions estructurals poc favorables,⁸ condicionats per les limitacions relacionades amb la dimensió demogràfica i llastats per les seves febleses però tot i així, tal com indiquen les dades, la cultura és una de les seves prioritats.

A continuació es recullen alguns dels trets generals que poden caracteritzar la dinàmica cultural dels municipis, remarcant en primer lloc aquells aspectes que tendeixen a dificultar o obstaculitzar la tasca dels ajuntaments, i apuntant a continuació els aspectes que poden tendir a dificultar la tasca de suport de la Diputació als ajuntaments.

Pressupostos limitats

La dimensió d'aquests municipis els confereix per norma general un recurs econòmic molt limitat. La feblesa dels pressupostos dels petits municipis condiciona evidentment la seva acció tant pel que fa als límits que aquest fet imposa en les dotacions i manteniment d'infraestructures i recursos com en l'establiment de propostes culturals

---

⁶ Antoni Fogué, (2000) El marc legal i competencial de l'acció cultural dels ajuntaments: entre la concurrència i la indefinició, a *Cultura i poder local*, Ed. Pagès-Diputació de Barcelona.

⁷ Vilalta, M i Mas, D (2001) *La despesa no obligatòria dels ajuntaments*, Papers de Polítiques Territorials, Diputació de Barcelona 2001.

⁸ En el mateix document Antoni Fogué (2000) remarca aquestes dificultats en esmentar la xifra dels 5.000 habitants com "el llindar per al desenvolupament d'una estructura de serveis de escala raonable"

Dèficits en equipaments: manca, mal estat, inadequació, dificultats de gestió, etc.

La dimensió d'aquests municipis dificulta la implantació d'equipaments culturals públics especialitzats. Aquest dèficit es compensa amb l'existència d'equipaments polivalents, però que poden patir dèficits tècnics i funcionals, problemes de conservació i manteniment. Aquesta problemàtica es pot intensificar quan es tracta d'equipaments privats –casals, ateneus -.

Quan existeixen dotacions en infraestructures sovint apareixen dificultats per poder gestionar de forma eficient els equipaments existents i obtenir-ne bons rendiments. Unes dificultats que per norma general s'han d'associar a la migradesa dels recursos disponibles, tant pel que fa a recursos econòmics com, sobretot, humans.

Recursos humans escassos

L'acció cultural municipal es veu condicionada per la manca de personal especialitzat o una professionalització insuficient. Així, sols una petita part d'aquests municipis disposa de personal tècnic dedicat a tasques de gestió i dinamització cultural⁹ - que no implica necessàriament que disposin d'una especialització professional en gestió cultural- i en la majoria de casos aquesta dedicació es compagina amb l'assumpció d'altres tasques en altres àrees de gestió municipal.

Quan manca la figura del personal especialitzat, la tasca de dinamització cultural municipal resta invariablement condicionada a l'empeny i les disponibilitats de regidors i regidores de cultura que n'assumeixen personalment la responsabilitat. Una tasca que, val a dir, assumeixen en la immensa majoria dels casos de forma voluntària i altruista, amb el consabuts esforços i dedicacions horàries que això comporta.

Manca de programacions culturals estables

- Amb aquestes circumstàncies, bona part d'aquests municipis tenen **dificultats per establir programacions culturals regulars o estables** equilibrades i distribuïdes al llarg del cicle anual.

Les programacions culturals municipals es centren en els programes festius amb un fort pes específic de les festes majors. Fora d'això es programen actes esporàdics, sovint organitzats per entitats culturals. La vida cultural de les localitats es pateix de la irregularitat i/o l'eventualitat de programacions com a nota dominant.

---

⁹ Segons dades de la Diputació de Barcelona, 13 dels municipis de menys de 3000 habitants disposen de tècnic/a de cultura, el que suposa menys del 10% del total.

3.)EL MARC ACTUAL DE LA COOPERACIÓ MUNICIPAL

Les dificultats que tenen els petits municipis per tirar endavant la prestació de serveis i les tasques de promoció cultural confereixen un paper determinant al suport extern que poden rebre de les administracions públiques de segon nivell. Unes dificultats que, per lògica, han de ser apaivagades a través de la intervenció de les administracions supramunicipals a través de fórmules específiques de cooperació o de prestació supletòria de serveis.

L'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona desenvolupa la seva funció de cooperació amb els municipis a través dels diferents línies de cooperació tècnica i econòmica i programes de suport als municipis.

El marc actual de cooperació entre l'Àrea de Cultura i els municipis de la província incorpora aspectes adreçats als petits municipis. Aquesta atenció es concreta a través d'establiment de criteris específics en els procediments que regulen els mecanismes de cooperació municipal dels diferents serveis de l'Àrea, o bé a través d'estratègies específiques d'intervenció.

A continuació es descriuen les estratègies de cooperació de cadascun dels serveis així com les dades funcionals i econòmiques dels programes de suport als municipis. Amb aquesta informació es pretén aportar elements de reflexió i anàlisi a l'hora d'avaluar l'estat actual de la cooperació entre la Diputació i els petits municipis, valorar-ne l'adequació a les necessitats específiques d'aquests segment del món local, i apuntar direccions futures.

Servei de Biblioteques

El Servei de Biblioteques es planteja com a horitzó que tots els municipis de la província i tots els ciutadans i ciutadanes, independentment del lloc de residència, disposin d'algun tipus de servei bibliotecari.

Aquests serveis es presten actualment directament a través de les biblioteques i els bibliobusos i també s'ofereixen diversos serveis *en línia* a través de la xarxa.

Els tres eixos d'intervenció de la biblioteca pública són: facilitar l'accés a la informació, donar suport a la formació i al desenvolupament cultural. Aquests eixos fonamenten els seus serveis.

Com ja s'ha avançat, la Llei contempla un servei bibliotecari de tipus filial per als municipis que es troben en la franja entre 3.000 i 5.000 habitants, i de servei bibliotecari mòbils per als de població inferior als 3.000 habitants. Tot i així, hi ha un nombre significatiu de municipis de menys de 3.000 habitants que s'han pogut dotar de biblioteca pública per motius diferents i en un context encara poc regulat (Taula 3)

Taula 3. Serveis bibliotecaris per trams de municipis

Població	Biblioteques Xarxa	Bibliobús	Altres Biblioteques	Total
<3000 Hab	8	89	1	98
3001-5000 Hab	6	4	3	13
TOTAL	14	93	4	111

Taula 4. Percentatge de municipis amb Servei

Població	Nombre municipis	Municipis amb Servei	% Mun. Amb servei
<3000	172	97	56,3
3001-5000	23	10	43,4
TOTAL	195	107	54,8

La qüestió dels serveis bibliotecaris en petits municipis ha estat una de les prioritats del Servei de Biblioteques. Amb el desplegament del **Pla Bibliotecari de la Província de Barcelona** s'ha produït un increment sostingut del nombre d'equipaments i de les poblacions servides. Així, amb els equipaments incorporats l'any 2003 el total de població servida per la Xarxa de Biblioteques i Bibliobusos de la Diputació suposava més del 92% de la població de la província de Barcelona. En l'últim exercici es van posar en servei 14 noves biblioteques (no es comptabilitzen ni els trasllats ni les ampliacions) i es disposa del Pla de bibliobusos ja completat.

El **Pla de bibliobusos** garanteix el servei a tots els municipis entre 300 i 3.000 habitants i de forma addicional a municipis de població inferior.

Taula 5. Serveis bibliotecaris als municipis més petits

Població	Nombre Municipis	Municipis amb Servei	% Mun. Amb servei
300-3000	119	97	81,5
<300	53	0	0
TOTAL	172	97	56,7

A banda de l'objectiu bàsic d'ampliar l'abast dels serveis bibliotecaris, el Servei de Biblioteques planteja unes **línies bàsiques d'actuació**¹⁰ entre les quals n'hi ha algunes que són de gran interès per aquest segment de municipis. Entre aquestes mesures volem destacar les següents

- Dotar les biblioteques de la Xarxa de l'accés públic a Internet, com un servei de la biblioteca
- Impulsar les biblioteques com centre local d'informació del municipi
- Potenciar la biblioteca digital i facilitar l'accés als recursos electrònics des del catàleg, que esdevé la porta d'accés a tots els recursos documentals

Aquestes línies d'actuació s'inscriuen en la vocació de convertir les biblioteques en equipaments especialitzats, que més enllà de les funcions convencionals de serveis de lectura esdevenen centres d'informació i de dinamització cultural. Amb aquesta vocació les biblioteques poden desenvolupar funcions de difusió i dinamització cultural especialment útils en aquest segment de municipis, ja que poden oferir recursos i prestar serveis que resulta molt complex de poder assumir des d'altres serveis municipals.

Programes per als petits municipis

L'atenció del Servei de Biblioteques als petits municipis s'ha traduït en l'establiment de **programes específics** adreçats a aquests municipis. En concret es desenvolupen els programes de **Foment de la lectura als bibliobusos**.

El primer d'aquests programes és una iniciativa d'animació cultural que té com a eix un petit espectacle relacionat amb el centre d'interès proposat. En la darrera edició es van realitzar 72 actuacions en sengles municipis servits per la xarxa de bibliobusos.

¹⁰ *Memòria 2003*. Diputació de Barcelona. Xarxa de Municipis

Aquest programa, que s'acaba el 2003, s'ha concretat fins el moment actual, en diferents accions de dinamització en funció dels municipis participants.

El biblio@ccés

El biblio@ccés és un punt de servei permanent vinculat al servei de bibliobús. El bibliobús ofereix el servei bàsic de biblioteca a la població i "Biblio@ccés", en tant que espai permanent, té per objectius: esdevenir l'element que aporta permanentment, informació dels recursos del sistema de lectura pública; complementar els serveis de bibliobús amb serveis addicionals a la realitat municipal i ser un espai de trobada i de socialització.

L'espai del biblio@ccés ha de disposar de punts d'accés informàtic i d'un espai de consulta.

Aquest ha de permetre la polivalència de distribució que permeti donar-li diferents usos, no sols com a espai de lectura sinó també altres usos en funció del municipi: pot transformar-se esporàdicament en una sala de projecció, o en una aula per activitats de formació per a persones adultes o bé un espai d'audició de música actual per a joves. El que és important és que esdevingui un centre d'activitat del municipi, un lloc de trobada i d'intercanvi.

Oficina de Difusió Artística

L'Oficina de Difusió Artística (ODA), creada el 1996, és el servei de l'Àrea de Cultura de la Diputació que assumeix la cooperació amb els municipis en els àmbits de les arts escèniques i visuals. Entre els principals objectius d'aquest servei es poden destacar:

- Prestar suport tècnic i econòmic a les programacions d'arts escèniques i visuals que porten a terme els ajuntaments.
- Impulsar circuits locals de difusió artística vinculats a les programacions professionals.
- Oferir un conjunt de serveis (banc de recursos artístics, assessoraments, etc.) que facilitin les programacions municipals d'espectacles i dinamitzin la creació i producció artística.
- Afavorir la creació de nous públics.
- Organitzar i gestionar programes territorials
- Prestar suport als grups i companyies del sector de l'espectacle

Els municipis poden fer us dels recursos que l'Oficina posa al seu abast i obtenir suport econòmic per a les seves programacions artístiques. Aquesta suport es desenvolupa a través de convenis i subvencions als municipis per a activitats de difusió artística i de programes com el circuit de teatre, música i dansa professionals, el circuit de teatre i música a l'escoles, la plataforma Festival de Festivals o el programa Viu el Parc. D'altra banda també s'estableixen convenis amb entitats i associacions professionals per a programes de difusió artística.

Entre les diferents línies d'actuació de l'ODA no s'ha concretat de moment cap programa adreçat específicament als petits municipis, sinó que s'ha optat per incorporar-los en els programes d'àmbit general, però introduint en aquests programes mecanismes administratius que permetin donar resposta a les necessitats específiques de programació d'arts escèniques d'aquest segment de municipis.

- D'una banda, establint **condicions específiques** d'accés per als petits municipis a alguns dels programes.
- D'altra banda partint del criteri general d'establir **paràmetres de correcció territorial** en el mecanisme d'assignació d'ajuts i subvencions als municipis.

Circuit d'espectacles professionals

- Si ens fixem en el Circuit d'Espectacles Professionals, com a programa de referència d'arts escèniques es pot comprovar les característiques i valorar l'efecte d'aquesta política. L'Oficina de Difusió Artística estableix unes condicions mínimes de programació d'espectacles als municipis que volen participar al Circuit. Aquestes condicions incorporen **criteris específics favorables als municipis de menys de 3.000 habitants**. Aquests criteris es poden concretar en:
  - Mínims de programació molt ajustats a la dimensió dels municipis (dos espectacles anuals)
  - Possibilitat d'incloure espectacles del Circuit en la programació de Festa Major.
- Amb aquesta fórmula es pretén que els municipis més petits puguin beneficiar-se dels avantatges que ofereix la contractació d'espectacles a través del Circuit,

encara que no disposin de programació estable i programin un nombre mínim d'espectacles (Taules 5 i 6)

Taula 6. Percentatge de municipis al Circuit de l'ODA

Població	Nombre Municipis	Municipis al circuit	% Mun. Al circuit
<3000	172	19	11,8
3001-5000	22	3	13,6
Total província	311	84	27,0

Pel que fa al suport econòmic, es pot observar com l'import de les subvencions és similar pel que fa a les funcions, però quan s'introdueix el paràmetre demogràfic, les subvencions per nombre d'habitants resulten lògicament molt més elevades per als municipis petits (Taula 6).

Taula 7. Subvencions mitjanes per funcions i per nombre d'habitants

Trams municipis	Mitjana per funció	Subvenció/1000h
<3000	726 €	1.232,1 €
3001-5000	541 €	548,4 €
Mitjana circuit	589 €	256,6 €

Programacions d'espectacle professionals

Per a programacions no regulars i per aquelles que degut a la seva singularitat no formen part del Circuit es poden obtenir subvencions a través del procediment de *Suport per a activitats ciutadanes locals 2000-2003 de la Xarxa Barcelona Municipis de Qualitat*. Aquesta via de suport inclou d'una banda les programacions d'espectacles professionals no regulars i d'altra banda els festivals.

En el procediment de suport a les programacions no regulars també s'incorporen criteris de correcció favorables al municipis petits¹¹ similars als inclosos al Circuit – nombre mínim d'espectacles programats, inclusió d'espectacles del programa de Festa Major , i possibilitat d'inclore determinats espectacle no professionals.-. Atès que un nombre significatiu de municipis petits no realitzen programació estable, s'acullen a aquest procediment per obtenir suport econòmic a la seva programació d'espectacles professionals. Com es pot veure a la Taula 7, gairebé una tercera part dels petits municipis obtenen subvenció per aquesta via.

Taula 8. Subvencions per a programacions d'espectacles professionals any 2002.

Trams municipis	A. Nombre Total	B. Mun. Sub	% B/A
<3000 Hab.	172	52	30,2
3001-5000 Hab.	22	10	45,5
Total Província	311	99	31,8

Pel que fa al valor de l'aportació econòmica, si bé l'aportació mitjana per municipi resulta comparativament baixa respecte a la mitjana dels municipis subvencionats, quan es pondera la població, l'aportació per habitant resultat clarament superior en el segment de municipis petits atès que triplica la mitjana del conjunt (Taula 8).

¹¹ En aquest cas es considera el tram de municipis de menys de 5.000 habitants.

Taula 9. Subvencions per a programacions d'espectacles professionals any 2002. Mitjanes per municipi i habitant

Trams municipis	Mitjana sub/municipi	Mitjana sub/habitant
<3000	351,9	0,33
Total Província	1954,5	0,11

Quant a les programacions singulars, en aquesta denominació s'inclouen bàsicament totes les propostes al voltant del format festival en l'àmbit de l'espectacle professional. Val a dir que aquest format de programació no és el més adient al perfil dels municipis més petits, però tot i així, hi ha un grup d'aquests municipis que ha pogut consolidar propostes d'aquest caire. En concret sis municipis de la província han rebut suport econòmic de la Diputació durant l'any 2002 per a projectes d'aquesta natura¹². I encara dins de la denominació de projectes singulars però en l'àmbit de les arts plàstiques cal destacar el suport a un importat projecte pilotat per l'Ajuntament de Calaf¹³.

Bulevart. Programa de suport a l'oferta artística no professional

Fora de l'àmbit professional, l'ODA va posar en marxa el programa **Bulevart** l'any 2001. Es tracta d'una plataforma de serveis per promoure l'activitat artística no professional i per atendre les necessitats del sector a través dels ajuntaments.

El programa ofereix suport en forma de serveis concrets a partir d'acords entre la Diputació de Barcelona, els ajuntaments i les grups locals en quatre àmbits:

- Formació artística i tècnica per a grups no professionals
- Suport a la producció d'espectacles interdisciplinars i d'interès supramunicipal
- Assessorament, oferta de serveis i coordinació d'iniciatives d'acció comuna
- Gestió d'informació a través d'un portal d'Internet

Aquest programa encara es troba en fase de rodatge, però pot constituir una plataforma de suport especialment indicada per als municipis petits atesa la importància i el pes específic que té el sector amateur en la dinàmica cultural dels municipis petits. Les dades confirmen que aquest programa ha despertat l'interès dels petits municipis ja que gairebé una quarta part (23,9%) dels 46 ajuntaments de la província adherits al programa corresponen a municipis de <3000 habitants.

Finalment cal tenir present que recursos de tipus general que l'ODA ofereix amb vocació i lògica de xarxa, com la Cartellera o les campanyes publicitàries, tot i que no s'adrecen específicament als petits municipis, els poden beneficiar ja que en poden obtenir uns serveis que els resulta molt difícil d'emprendre de forma individual.

¹² Es tracta dels municipis de Sora, Guardiola de Berguedà, Caldes d'Estrac, Sant Llorenç Savall, Santa Maria del Corcó i Moià que programen algun tipus de festival o propostes que tot i no ser equiparables amb el format de festival artístic d'àmbit professional s'han considerat com a projectes singulars per la seva repercussió o impacte en els municipis respectius.

¹³ Es tracta del projecte d'art públic *Idensitats*

Oficina del Patrimoni Cultural

L'Oficina del Patrimoni Cultural (OPC) és el servei de l'Àrea de Cultura de la Diputació que assumeix la cooperació amb els municipis en els diferents àmbits de patrimoni. Entre els principals objectius d'aquest servei es poden destacar:

- Potenciar polítiques municipals integrals en relació al patrimoni cultural local.
- Facilitar instruments i eines per a la gestió integral del patrimoni cultural local
- Fomentar la comunicació i la difusió general de la informació sobre el patrimoni cultural de la província de Barcelona
- Professionalitzar la gestió dels equipaments i programes d'actuació relacionats amb la conservació i difusió del patrimoni cultural local
- Potenciar l'aprofitament i difusió de les noves tecnologies en la gestió del patrimoni cultural local
- Gestionar els museus dependents de la Diputació de Barcelona i el seu patrimoni artístic i moble

Per assolir els seus objectius, l'Oficina del Patrimoni Cultural estructura les seves actuacions en uns seguit de programes: serveis generals de suport, programa d'arxius municipals, xarxa de museus locals i programa de suport a la interpretació del patrimoni cultural que al seu torn incorporen una sèries de serveis (assessorament tècnic, formació, publicacions, comunicació, exposicions, etc) que s'ofereixen als municipis de la província.

Tot i que no s'indiqui de forma explícita en el seu redactat, **els petits municipis són els principals beneficiaris d'alguns d'aquests programes** com el programa de suport a la interpretació del patrimoni cultural local i el programa d'arxius municipals. Així, per exemple, el **Pla d'arxius** que es desenvolupa dins el Programa d'Arxius municipals ha incorporat una sèrie de criteris bàsics d'actuació entre els que destaca **"la concentració dels esforços en els municipis petits i mitjans que no tenen personal per destinar a l'arxiu"**.

Les accions desenvolupades dins aquest pla iniciat el 1992 inclouen assessoraments, redacció de projectes tècnics, organització i posada en marxa del serveis d'arxiu municipal que es realitzen amb personal de l'OPC. Com es pot veure a les taules 9 i 10, una proporció significativa de les accions s'ha concentrat en els petits municipis:

Taula 10. Pla d'Arxius: accions desenvolupades 1992-2001

Trams municipis	Assessoraments	Projectes	Organització	Manteniment
<1000	3		48	2
1001-5000	5	3	52	
Total	39	32	131	2

En la Taula 10, que detalla la proporció d'actuacions centrades en els petits municipis per tipologies, es pot comprovar com, aquest segment concentra les actuacions referides a organització i posada en marxa dels arxius, és a dir una actuació fonamental i bàsica ja que comporta la posat en marxa efectiva del servei municipal d'arxiu.

Taula 11. Pla d'Arxius: proporció petits municipis respecte el total d'actuacions 1992- 2001

Tipologia d'Actuacions	A. Municipis <5000H	B.Total Actuacions	% A/B
Assessoraments	8	39	20,5
Projectes	3	32	9,4
Organització	100	131	76,3
Manteniment	2	2	100,0
Total	113	204	55,4

El balanç numèric d'aquestes intervencions es concreta en la Taula 11, on es pot apreciar que gairebé dues terceres parts dels municipis petits i pràcticament la meitat dels municipis més petits han comptat amb la intervenció del personal tècnic de l'Oficina del Patrimoni.

Taula 12. Pla d'Arxius: Proporció de municipis amb intervencions de l'OPC

Tram municipis	A. Municipis beneficiats	B.Total municipis	% A/B
<1000	53	108	49,1
1001-5000	60	95	63,2

A banda del Pla d'Arxius, les altres línies d'actuació de l'OPC amb especial incidència sobre els petits municipis pertanyen al Programa de Suport a la Interpretació del Patrimoni Local. Es tracta d'actuacions com ara els Inventaris de Patrimoni Cultural Local, el suport a museus locals i col·leccions o altres intervencions. Des de l'any 1997 s'han comptabilitzat 44 actuacions en 36 municipis, algunes de les quals encara es troben en curs. En el darrer exercici (2001) dins aquest programa es van comptabilitzar 60 intervencions de les que 28 (46,6%) en municipis de menys de 5.000 habitants.

Taula 13. Programa de Suport a la Interpretació del patrimoni local 1997-2001. Intervencions en municipis 5000Hab.

Àmbit	Nombre	% Total
COL·LECCIONS	6	13,6
INVENTARIS	16	36,4
MUSEUS	5	11,4
ALTRES	17	38,6
TOTAL	44	100

Fora dels programes específics, l'Oficina del Patrimoni Cultural atorga subvencions per a projectes locals. Com es pot observar a la taula 14, el grup de municipis entre 3000 i 5000 habitants han estat subvencionat percentualment per sobre la mitjana de municipis de la província, i pel que fa a les quantitats atorgades, els municipis de menys de 3.000 habitants han obtingut unes aportacions molt importants atenent al criteri demogràfic.

Taula 14. Subvencions globals de l'OPC anys 1997-2001

TRAMS	Municipis amb sub	% total municipis	Subvenció total	Subenció /1000 hab
<3000	36	20,6	100.889,7	2.097,5
3000-5000	9	40,9	30.952,1	841,8
Total municipis	114	36,3	1.060.204,2	411,7

4.) VALORACIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL I POSSIBLES DIRECCIONS FUTURES

Aspectes que poden dificultar la cooperació de la Diputació amb els ajuntaments.

De la informació aportada en l'apartat anterior es pot deduir que en les actuals línies de cooperació es contempla efectivament una atenció específica per respondre a les necessitats dels petits municipis, i que això es materialitza en termes quantitatius. En tot cas, allò que ens caldrà valorar és si s'estan seguint les millors estratègies i si s'estan aportant els recursos necessaris per optimitzar aquesta cooperació.

Per avançar en l'avaluació del marc actual de cooperació, de l'anàlisi dels continguts introduïts en els punts anteriors se'n poden extreure les següents consideracions referides a possibles obstacles o dificultats d'adequació o ensamblatge entre la direcció de les línies de cooperació i les característiques de la dinàmica cultural als petits municipis, especialment pel que fa als programes de difusió cultural.

A grans trets es pot considerar que les direccions bàsiques de cooperació de la Diputació de Barcelona tendeixen a prioritzar les programacions culturals estables, ben delimitades temàticament i sectorial i protagonitzades pels ajuntaments, quan als petits municipis hi predominen les programacions ocasionals o eventuais; amb fronteres sectorials poc definides i amb el predomini del sector associatiu.

Dificultat d'establir estratègies estables de cooperació

- La tendència a l'eventualitat o l'ocasionalitat en les programacions dels petits municipis comporta una **dificultat de concretar i mantenir estratègies estables de cooperació** entre municipis i administracions d'àmbit superior com la Diputació. La manca de recursos propicia una predisposició a la immediatesa, és a dir a obtenir ajuts o subvencions per a propostes concretes, quan les línies programàtiques de la Diputació tendeixen a prioritzar fórmules estables de cooperació.

-

Fronteres temàtiques poc definides

- Factors com la pròpia estructura dels serveis municipals o l'escassa disposició de recursos afavoreix en una convergència de les iniciatives i actuacions de forma que **no queden ben definides les fronteres temàtiques** entre els programes culturals i els d'altra natura –festes, esports, joventut, etc. - Aquesta dinàmica no és exclusiva d'aquests municipis, però s'hi manifesta sovint d'una forma molt evident. Això no és intrínsecament negatiu ans al contrari, sovint es converteix en el recurs possibilista de fer de la necessitat virtut, que permet tirar endavant els projectes culturals. Però aquesta dinàmica topa amb la voluntat de la Diputació de delimitar nítidament els àmbits sectorials i temàtics d'actuació, fet que, entre d'altres aspectes, possibilita una millor transparència en les accions i facilita una major objectivitat i equanimitat en les assignacions d'ajuts i subvencions per part de la institució.

Predomini dels agents cívics en la dinamització cultural

Aquest predomini constitueix un factor eminentment positiu, però pel cas que ara ens ocupa, pot comportar inconvenients. L'Àrea de Cultura de la Diputació té com a criteri general reconèixer únicament els ajuntaments com a

interlocutors dels municipis en les seves relacions amb el món local. Això suposa que el marc de cooperació actual no contempla vies de suport directe de l'Àrea de Cultura a les entitats cíviques i associatives locals, ja sigui de forma genèrica per a programes o específica per a projectes concrets. El suport s'ha de canalitzar a través dels ajuntaments, que han d'actuar com a interlocutors i partenaires reals o tàcits de les iniciatives¹⁴. El problema sorgeix quan per motius diversos, els ajuntaments no exerceixen aquest paper interlocutori.

Possibles direccions futures

Explorar noves fórmules que permetin incrementar la professionalització i especialització de la gestió cultural als petits municipis.

La necessitat de professionalitzar la gestió de la cultura als municipis més petits topa amb la impossibilitat d'assolir-ho per manca de recursos, no hi ha "massa crítica" suficient que justifiqui la incorporació de personal especialitzat. En definitiva els municipis molt petits no poden tenir un tècnic de cultura especialitzat en programació i dinamització cultural, arxiver, etc. Això fa plantejar la necessitat de poder incorporar personal especialitzat utilitzant fórmules de contractació adaptades a les seves necessitats i possibilitats pressupostàries. En concret es podrien plantejar dues línies a seguir:

- La creació d'equips tècnics especialitzats, a l'estil dels EAP en educació que puguin prestar el seu suport i assessorament especialitzat de forma regular als municipis¹⁵.
- La prestació dels serveis de forma mancomunada. Aquesta fórmula es podria explorar a partir del nou marc legal de cooperació intermunicipal que es descriu en el següent apartat.

Fomentar les iniciatives intermunicipals

La cooperació intermunicipal pot ser una via per superar obstacles o impulsar projectes culturals que els municipis petits difícilment podrien emprendre de forma individual, però al mateix temps la concreció de projectes intermunicipals comporta sovint un esforç titànic per part dels impulsors en tasques de coordinació i una dedicació suplementària en recursos que tenen un fort efecte disuasori. Per contrarestar aquest efecte es podria pensar en l'establiment de programes de suport i criteris que les ponderin explícitament.

Agilitzar les vies de suport al sector associatiu

El pes del sector associatiu i amateur en la dinamització cultural dels petits municipis requeriria la consideració de mecanismes o estratègies que permetin establir d'una forma més directa i fluïda el contacte entre el sector amateur i associatiu i els serveis de l'Àrea de Cultura que els poguessin facilitar suport en les seves accions. En aquest sentit, l'establiment del programa *Bulevard* de suport a l'oferta artística no professional ha incidit de ple en aquesta qüestió i pot ser un bon indicador per actuacions futures.

---

¹⁴ Les entitats associatives poden accedir a ajuts directes a través dels "Programes de subvencions a ens locals i associacions sense afany de lucre" del Centre per a la Participació Ciutadana" del Patronat Flor de Maig.

¹⁵ En aquesta direcció es poden esmentar les experiències portades a terme a Andalusia, i en concret per part de diputacions provincials que compten amb tècnics d'animació sociocultural itinerants.

Adopció d'una estratègia de cooperació més *proactiva*.

Incidir en l'assessorament i en l'elaboració de propostes d'intervenció específiques adreçades als petits municipis, sense que això signifiqui intervencionisme no desitjat, ni trencar la lògica ascendent en les dinàmiques culturals. Es podria parlar, per exemple en l'àmbit de la difusió artística de *pacs* de programació més tancats, recuperant en part la lògica de les campanyes *a l'abast*, que es podria fer a partir d'una adaptació del circuit.

5.) NOUS ESCENARIS PER A LA COOPERACIÓ INTERMUNICIPAL

Balanç de la cooperació intermunicipal en matèria de cultura

La cooperació entre municipis ha estat, és, i probablement serà un tema recurrent en el debat polític-territorial del nostre país, i no sols al nostre país¹⁶. Una qüestió que neix de la percepció objectiva, la necessitat, o fins i tot, de l'exigència preceptiva que plantegen aspectes com ara la manca de recursos per part dels municipis petits: hi ha la convicció que determinats serveis en àrees de baixa densitat demogràfica només es poden oferir si els comparteixen diversos municipis.

Però una cosa és la percepció de la realitat i una altra molt diferent la realitat mateixa, i aquesta posa en evidència que la voluntat de cooperació per tirar endavant projectes conjunts o per enfortir les xarxes de provisió de serveis més properes a la ciutadania s'estavella invariablement amb obstacles que s'han mostrat reiteradament infranquejables.

El marc legal vigent fins fa uns mesos¹⁷ recollia diverses fórmules per establir mecanismes de cooperació intermunicipal¹⁸. Però el balanç que es pot fer de la seva materialització en la generació efectiva de processos de cooperació municipal és més aviat discret, i força migrat en l'àmbit específic de la cooperació cultural entre municipis. Si ens atenem a les dades del SIAL¹⁹ en aquests moments - és a dir a finals de 2002- hi ha a Catalunya 85 mancomunitats de municipis - 43 a la província de Barcelona- de naturalesa diversa, però el seu impacte efectiu sobre el territori i la dinàmica intermunicipal ha estat més aviat limitat. En molts d'aquests organismes s'hi poden trobar referències als dominis de la cultura, però es podrien comptar amb els dits d'una mà els casos reeixits que tenen com a prioritat la cooperació en matèria de cultura²⁰

Entre les causes que han condicionat la dinàmica de cooperació s'ha d'esmentar les derivades de la naturalesa del propi procés administratiu per a la constitució i gestió dels ens intermunicipals. Constituir i gestionar una mancomunitat de municipis no és un procés simple, i la seva dinàmica de funcionament és poc flexible. Aquestes aspectes que poden haver tingut un efecte disuasori més o menys general, són especialment rellevants per als petits municipis, que amb uns recursos operatius molt limitats es poden veure desbordats per la complexitat o la rigidesa dels procediments.

---

¹⁶ El debat sobre la cooperació intermunicipal, i sobre la cooperació cultural en especial, ha estat especialment viu a França, on l'existència d'una mapa municipal fragmentadíssim (més de 35.000 municipis) ha fet que s'hagués d'abordar aquesta qüestió de forma peremptòria.

¹⁷ És a dir "Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya" que ha estat recentment modificada. A continuació tractarem en profunditat el nou marc legal

¹⁸ Aquesta normativa ara modificada establia com a formes de cooperació municipal les mancomunitats de municipis i els consorcis. Aquests organismes han de seguir fórmules reglamentades per a la seva constitució, però són oberts quant al disseny, execució o gestió de serveis públics. En ambdós casos, l'objecte és sempre determinat, i es tracta de l'execució en comú d'alguna o algunes obres, o per a la gestió de serveis de les seves competències.

¹⁹ <http://www.gencat.es/sial/>

²⁰ Hi predominen les entitats adreçades a la prestació de serveis bàsics: recollida i tractament de residus, sanejament, subministrament d'aigua potable, etc. Com a exemples relacionats amb el sector cultural es pot esmentar la Mancomunitat Intermunicipal Escola Comarcal d'Arts Aplicades i Oficis Artístics del Berguedà

És en aquest sentit que les modificacions introduïdes en legislació municipal²¹ obren les portes a un nou marc de cooperació que permeti superar aquests i altres obstacles.

Noves perspectives en la cooperació intermunicipal

Les reformes introduïdes en la Llei Municipal són d'un abast considerable i afecten facetes importants de l'administració local²² entre les que cal esmentar la introducció de noves fórmules jurídiques que tenen per objecte apropar l'administració als ciutadans i facilitar la gestió dels serveis als municipis. Sota aquesta consideració s'han introduït un conjunt de disposicions molt importants adreçades a facilitar els mecanismes de cooperació intermunicipal.

D'una banda s'han introduït modificacions en la normativa sobre mancomunitats, i d'altra banda s'ha creat **una nova fórmula legal: les comunitats de municipis, adreçada específicament als municipis petits i mitjans**

El preàmbul de la llei estableix de forma clara i pregona la voluntat del legislador d'afavorir la cooperació intermunicipal:

La llei fa una nova regulació de les mancomunitats de municipis als efectes de flexibilitzar i facilitar-ne la constitució i el funcionament, amb la finalitat última de promoure l'agrupació de municipis per a prestar serveis en comú.

Amb l'objectiu reiterat de dotar de més eines els municipis, sobretot els petits i mitjans, i per a facilitar-los la gestió i l'execució de tasques comunes, es crea la figura de les comunitats de municipis, enteses com unes agrupacions sense personalitat jurídica, els acords de les quals vinculen tots els municipis agrupats. La llei estableix un sistema àgil i senzill tant per a la constitució com per al funcionament d'aquestes comunitats, de manera que el fet de crear-ne no comporti obstacles innecessaris per a exercir en comú la funció de què es tracti. Així mateix, es mantenen totes les garanties davant tercers en establir que tots i cadascun dels municipis agrupats responen dels acords de la comunitat. La present llei té la voluntat decidida, i en aquest sentit ho encomanen al Govern, de fomentar la constitució de les mancomunitats i les comunitats de municipis, per a la qual cosa estableix que el Fons de cooperació local de Catalunya reservi un percentatge de la participació dels municipis en els ingressos de la Generalitat, a distribuir entre mancomunitats i comunitats de municipis. Així mateix, estableix que el Pla d'inversions locals de Catalunya ha de prioritzar els projectes presentats per les esmentades agrupacions de municipis. (DOGC 3678 –16.7.2002)

Les noves fórmules de cooperació, i molt especialment la de les comunitats de municipis, sembla que podes esdevenir un instrument efectiu per a activar la intermunicipalitat en el marc dels petits municipis, i encara més específicament en l'àmbit de la cultura. Val la pena reflectir l'opinió expressada per Oriol Nel·lo, ponent de la llei, sobre la qüestió:

---

²¹ Llei 21/2002 de 5 de juliol, de setena modificació de la llei "Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya"

²² Com a aspectes més rellevants, la llei dóna marc legal al principi de subsidiarietat, amplia les competències dels municipis i també dels alcaldes, així com les competències que poden ser assumides per les entitats municipals descentralitzades, i introdueix la figura del síndic/síndica de greuges en l'àmbit municipal.

La fórmula puede servir para multitud de funciones, desde la gestión conjunta de una guardería hasta la promoción económica. Para entendernos, si Riudoms, Reus, Santa Coloma de Cervelló, La Pobla de Lillet y Barcelona quisieran agruparse para crear una Comunidad de Municipios Gaudí para la promoción cultural y turística, nadie podría impedirselo. Más aún, tendrían derecho a solicitar financiación de la Generalitat.

La reforma tiene limitaciones notables; sin embargo, el avance conseguido es interesante: introduce un cierto principio, positivo, de competencia interadministrativa y permite dar respuesta fácil, ágil, sólida y flexible a los problemas de representatividad y eficiencia que la cooperación supramunicipal plantea. Y lo hace sin crear una administración más, ni añadir un solo funcionario, sino utilizando mejor y de manera más racional los recursos existentes.²³

En aquest sentit es pot afirmar que es presenta una oportunitat per desencallar antics projectes bloquejats per les dificultats administratives o encarar-ne de nous. El nou marc legal pot tenir un efecte impulsor de la intermunicipalitat en la línia del que va esdevenir a França amb l'aprovació de les lleis per al reforçament i la simplificació de la intermunicipalitat de l'any 1999 dites *Lleis Chevenement*. Tot i que a hores d'ara resulti prematur i agosarat extrapolar-ne els resultats, s'ha de dir que a l'estat veí, les noves fórmules legals van provocar un fort impuls en l'àmbit de la cooperació cultural intermunicipal.²⁴

L'escenari que s'obre amb les noves fórmules de cooperació municipal, es presenta com a l'oportunitat per repensar l'acció cultural territorial, d'intensificar el debat sobre les xarxes, de posar sobre la taula les velles i noves dificultats, els vells i nous reptes i encarar-los convenientment. Què hi guanyem? Quins avantatges obtenim? Quins objectius justifiquen la cooperació municipal?

- assegurar una millor coherència entre l'organització de l'oferta cultural i el seu finançament i les pràctiques culturals de la població
- repartir les càrregues i els recursos per garantir a les funcions culturals d'interès compartit un nivell qualitatiu i una atracció nova
- concebre i gestionar nous projectes
- Afavorir l'emergència d'estratègies culturals territorials i de dispositius d'assessorament de projectes culturals innovadors, iniciats preferentment per joves.
- Fer possible un millor repartiment territorial de les funcions de centralitat cultural i el desenvolupament de les funcions de les institucions i serveis públics en benefici del conjunt de la població de l'espai comunitari.

---

²³ *El País* 9-7-2002

²⁴ Vegeu el dossier "La culture dans l'Intercommunalité" a *L'Observatoire num 19-2000* Observatoire des Politiques Culturelles, Grenoble.

ANNEX 1. RESUM FÓRMULES I MECANISMES DE COOPERACIÓ ÀREA DE CULTURA

SERVEI	PROGRAMES / LÍNIES D'ACTUACIÓ	DESTINATARIS	ORIENTACIONS / CRITERIS
SERVEI DE BIBLIOTEQUES	1. Pla Bibliotecari de la Província de Barcelona 2. Pla de bibliobusos 3. Biblio@ccés 4. Biblioteca digital 5. Programa de foment a la lectura 6. Programa de Foment de la lectura als Bibliobusos 7. Servei de préstec a entitats /grups	1. Tots els municipis de > 3.000 habitants 2. Tots els municipis de 300 a 3.000 habitants 3. Tots els municipis amb servei de bibliobús (experiència pilot 2004) 4. Tots els ciutadans amb carnet de biblioteca 5. Tots els municipis amb biblioteca 6. Tots els municipis amb bibliobús 7. Totes les entitats en municipis amb servei bibliotecari	Servei de Biblioteca municipis >3.000 h. Servei de Bibliobús municipis 300-3.000 h. Servei de biblio@ccés com a servei estable complementari al servei de Bibliobús (experiència pilot 2004) Potenciació de la biblioteca digital (servei 24 hores) (amb carnet biblioteca) Servei de préstec vinculat a biblioteca/bibliobús per a fomentar l'accessibilitat
FICINA DE DIFUSIÓ ARTÍSTICA	Serveis generals de suport Programacions d'espectacles professionals Programacions singulars (Festivals) Circuit d'espectacles professionals Anem al teatre. <i>Bulevart</i> . Programa de suport a l'oferta artística no professional	Tots els municipis Tots els municipis Tots els municipis amb programació Tots els municipis amb programació Tots els municipis Tots els municipis	Atenció especial als municipis <5.000 Atenció especial als municipis <3.000 Transport gratuït per a les escoles que s'han de traslladar de municipi per assistir a les funcions
OFICINA DEL PATRIMONI CULTURAL	Serveis generals de suport Programa d'arxius municipals Xarxa de museus locals Programa de suport a la interpretació del patrimoni cultural	Tots els municipis Tots els municipis Tots els municipis amb museu Tots els municipis	Concentrar esforços en municipis petits i mitjans

